

Józef St. Zegar
STRATEGICZNE DYLEMATY POLITYKI
WOBEC WSI I ROLNICTWA W POLSCE

Konferencja IERiGŻ-PIB

**Strategie dla sektora rolno-
żywnościowego i obszarów
wiejskich – dylematy rozwoju**

Licheń Stary 19-21 czerwca 2017 r.

Struktura prezentacji

- Wprowadzenie
- Od wartości do polityki
- Bezpieczeństwo żywnościowe
- Środowisko przyrodnicze
- Żywotność wsi
- Gospodarstwa rodzinne
- Podsumowanie

Wprowadzenie

- Kurs na zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich
- Trajektoria kontynuacji (modyfikacji) drogi industrialnej: rolnictwo precyzyjne, rolnictwo integrowane + high-tech
- Trajektoria alternatywna: agroekologiczna (zrównoważona środowiskowo, ekonomicznie i społecznie)
- Cele społeczne ZRRiOW
 - ⇒ cele bezalternatywne: bezpieczeństwo żywnościowe; środowisko
 - ⇒ cele wyboru politycznego: witalność wsi; gospodarstwa rodzinne

Od wartości do polityki

- Wartości
- Strategia
 - ⇒ wizja
 - ⇒ cele
 - ⇒ instrumentarium
- * Kryterium optymalności

Bezpieczeństwo żywnościowe

- Współczesne rozumienie bezpieczeństwa żywnościowego
- System globalny vs. system lokalny
- Sposób industrialny vs. sposób zrównoważony
 - agroekologiczny

Środowisko przyrodnicze

- Instrumentarium zapobiegawcze czy kompensacyjne
 - Jak włączyć instrumenty zapobiegawcze w proces decyzji podmiotów gospodarczych?
 - Kompensować dziś czy jutro? (postęp)
- Alokacja efektów ekonomicznych (produkcyjnych) i ekologicznych

Obszary wiejskie

- Industrializacja a ekonomika wsi
 - Nowe elementy: ekonomika, kultura, demografia, infrastruktura
 - Opcja globalności i lokalności
 - Zróżnicowanie wsi
- opcja miejskości i wiejskości

Gospodarstwa rodzinne

- Od chłopa do agrobiznesmena
- Gospodarstwa chłopskie – gospodarstwa rodzinne towarowe – rodzinne przedsiębiorstwa rolne
- Rodzinne gospodarstwa czy przedsiębiorstwa?
- Skutki mechanizmów rynkowych dla gospodarstw rodzinnych (dochody)
- Konkurencyjność

Podsumowanie (1)

- Rynek samoistnie nie zapewnia urzeczywistnienia koncepcji zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Rynek przyczynia się do tego, iż produkcji rolniczej towarzyszy wytwarzanie ujemnych efektów zewnętrznych w nadmiarze a efektów dodatnich w niedoborze.
- Urzeczywistnianie koncepcji zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich wymaga zatem pewnej polityki, lecz takiej która by nie psuła tego z czym rynek sobie dobrze radzi (jest sprawny) oraz wyrażała preferencje społeczne. Kwestia preferencji społecznych jest wielce złożona.
- W programowaniu i zarządzaniu zrównoważonym rozwojem konieczne jest podejście systemowe i holistyczne.
- Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich obejmuje cztery cele społeczne. Dwa z nich – bezpieczeństwo żywnościowe i ochrona ekosystemów – można uznać za egzystencjalne, a dwa inne – witalność wsi i gospodarstwa rodzinne – wnikają z definicji (cech, charakterystyki) rolnictwa społecznie zrównoważonego.

Podsumowanie (2)

Dylematy strategiczne ZRRiOW dotyczą ustalenia równowagi:

→ W przypadku celu **bezpieczeństwo żywnościowe** między systemem globalnym i systemem lokalnym oraz między technologią industrialną a technologią agroekologiczną.

→ W przypadku celu **ochrona środowiska** między prewencją a kompensacją (tj. stosowaniem instrumentów zapobiegawczych i kompensacyjnych) oraz alokacją produkcji rolniczej w przestrzeni: równomierną lub zróżnicowaną.

→ W przypadku celu **żywność wsi** między opcją globalności i lokalności oraz „wiejskością” i „miejskością”.

→ W przypadku celu **gospodarstwa rodzinne** między opcją gospodarstwa i przedsiębiorstwa, sposobem kompensacji skutków działania rynku oraz polem konkurencji.